

**รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน
โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา***
**PARTICIPATORY RESPONSIBILITY MODEL OF BUDDHIST CHARITY
SCHOOL STUDENTS IN BUDDHISM**

พระครูประโชติกิจจาภรณ์

Phrakhruprachotkichchaporn

สมศักดิ์ บุญปู

Somsak Boonpoo

อุทัย สติมัน

Uthai Satiman

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: suri_kung@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการพัฒนา ด้านความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม(Mixed Methodology) โดยขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 7 รูป/คน และการสร้างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อประเมินรูปแบบโดยกลุ่มปฏิบัติจริงคือบุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักการพัฒนาด้านความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา นั้น สำหรับกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคใต้ นักเรียนมี

* Received 7 April 2019; Revised 28 April 2019; Accepted 28 April 2019.

หน้าที่และความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมที่จะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อชุมชน 2) ความรับผิดชอบต่อบิดามารดา 3) ความรับผิดชอบต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน และ 4) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2. ผลการร่างรูปแบบการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 8 ส่วนประกอบคือ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) องค์ประกอบ 5) วิธีการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม 6) สิ่งสนับสนุน 7) การวัดประเมินผล และ 8) เงื่อนไขสำคัญการนำรูปแบบไปใช้

3. ผลการประเมินรูปแบบการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา รูปแบบการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ในครั้งนี้ ได้องค์ความรู้คือ รูปแบบการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องนักเรียนให้ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการได้แก่ 1) ความรักผูกพันต่อองค์กร 2) ความมีจิตสาธารณะ 3) ความมีภาวะผู้นำเยาวชน 4) ความรับผิดชอบ 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งในการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วย 3 ประการคือ 1) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) กิจกรรมเสริมหลักสูตร

คำสำคัญ : รูปแบบ, ความรับผิดชอบ, ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

Research The model for creating participatory responsibility of the students of the Buddhist temple school with the objectives 1) to study the concepts, theories, principles of development of participatory responsibility of students at the secondary level 2) to create a model of participatory responsibility development of students in secondary schools and 3) to propose a model of responsibility development Participation of students in the charity school of Buddhist temples The researcher used mixed methodology. The first step was qualitative research in order to study the operational conditions, create a participatory responsibility By interviewing 7 images / person and creating a model by discussing the expert group of 12 images / person and quantitative research to evaluate the model by the actual practice group, namely, personnel

in the charity school of the Buddhist temple in the south, which is a sample of 265 people. In the research, the focus group interview form And evaluation form.

The research results found that:

1. Principles of development of participatory responsibility for students at the secondary level, for the charitable schools of the Buddhist temples in the southern region, it is obvious that every school focuses on moral development. The ethics of students as well because there is a policy of being a charity school of Buddhist temples that must emphasize morality and ethics. The virtue is Participatory responsibility for the charitable school group of Buddhist temples in the southern region, students have a duty and participatory responsibility that must be followed as follows: 1) Responsibility to the community 2) Responsibility to parents 3) Responsibility to teachers and schools and 4) Responsibility to friends

2. The results of the draft of the model for creating participatory responsibility of the students of the Buddhist temple school consist of 7 components: 1) name, form 2) principles 3) objectives 4) elements 5) how to create responsible responsibilities Participation 6) Support 7) Evaluation and 8) Important conditions Applying patterns

3. The results of the evaluation of the model for creating participatory responsibility of the students of the Buddhist School of the Buddhist Temple The model for creating a participatory responsibility of the students of the Buddhist temple school. "This time, the knowledge is Pattern for creating participatory responsibility Which requires students to consist of five important features, namely (1) love for the organization (2) public consciousness (3) youth leadership (4) responsibility (5) Teamwork In which such creation requires 3 participatory responsibility activities: 1) Buddhism principles in creating each feature must have different principles to be used in governance 2) Learning activities are organized 3) The extra-curricular activities.

Keyword: Model, Responsibility, Participatory Responsibility, Buddhist Charity School.

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่หมู่สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ และชุมชนใกล้เคียง โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกันกระทำการกิจต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ด้านการศึกษา จึงจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น แก่ทุกชีวิต และยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านทัศนคติ และพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งสายสามัญและอาชีพ ศีลธรรมและวัฒนธรรม ที่สำคัญก็คือ เป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม อันเป็นเจตคติที่พึงงามทางด้านความมีน้ำใจ ซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดี ก่อให้เกิดทักษะความคล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามในแนวทางที่เหมาะสม ตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอกและคุณธรรมภายในล้วนมีความสำคัญ (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535)

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในโรงเรียนมัธยมศึกษาคือการขาดระเบียบวินัยมักปรากฏออกมาในลักษณะการทำความ สกปรก และความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน การไม่เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมและโรงเรียน การใช้คำสั่งและความรุนแรงมากกว่าใช้เหตุผล การทะเลาะวิวาทการก่ออาชญากรรมในสังคม เพราะโรงเรียนขาดระเบียบวินัย นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมในรูปของการขาดเรียน มาโรงเรียนสาย หนีเรียน การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การประพฤติไม่เหมาะสมขาดคุณธรรม จริยธรรม การมั่วสุมในสถานที่อันไม่สมควร และกิริยามารยาทหยาบกระด้างเป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นตลอดถึงการแสดงพฤติกรรมไว้วินัยที่เราเห็นในวัยรุ่นหนุ่มสาว จำนวนมาก เช่น ต่อต้าน ไม่เชื่อฟัง เกรง ไม่เรียนหนังสือ ดิตยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทำอะไรจับจาด ไม่อดทน ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย เอาแต่เที่ยวเตร่ โดยเฉพาะการที่นักเรียน มีพฤติกรรมขาดวินัย ไม่สามารถควบคุมตนเอง หรืออยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของโรงเรียนที่ได้ตั้งไว้เพื่อเป็น ระเบียบปฏิบัติของหมู่คณะ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2552) นอกจากนั้น ปัญหาการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน สภาพของสังคมความ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมสมัยใหม่ นักเรียนนักศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในสังคม เช่น การติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็วทางโทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ การเพิ่มอัตรา การว่างงานของวัยรุ่น การขาดการดูแลอย่างอบอุ่นจากบิดามารดาของวัยรุ่น การเพิ่มจำนวนการค้า สิ่งเสพติดให้โทษและสถานเริงรมย์ การอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ของคนหนุ่มสาวชาวชนบท เพื่อความอยู่ รอดในชีวิตที่ขาดแคลนในทุก ๆ ด้าน

ทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา ตลอดจนสุขภาพอนามัย สภาพความเป็นจริงที่กล่าวมานี้ ล้วนมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และชีวิตจิตใจของเยาวชนส่วน ใหญ่ของประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาสังคมปัจจุบันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติกำลังประสบปัญหาสังคมหลายด้านที่รุมล้อมคุกคามเด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัยฯ และขาดคุณธรรม เป็นปัญหาสังคมที่ควรแก้ไขเป็นการเร่งด่วน ดังนั้น จึงมุ่งที่จะศึกษารูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยจะได้รูปแบบที่เหมาะสม และเป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนในสถานศึกษา ให้สามารถรักษาและดำรงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมจนเป็นที่ยอมรับ และยกย่องในสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนต่อไป

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบสำหรับนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบสำหรับนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และเพื่อความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่จากครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี และการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มั่นคงยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการพัฒนาด้านควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม หลักพุทธธรรม และข้อมูลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหาร และครู ในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2561 รวมจำนวน 825 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครู ในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 265 รูป/คน ตามตารางความสัมพันธ์ของประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน จำนวน 4 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน จำนวน 3 รูป/คน

2.2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการพัฒนาความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 12 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ โรงเรียนการกุศลของวัดในเขตภาคใต้ ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 16 โรงเรียน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีการดำเนินการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม 2561 – กุมภาพันธ์ 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพพฤติกรรมความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการข้อมูลสารสนเทศ หนังสือ วารสาร เว็บไซต์ งานวิจัยทั้งภายในและ

ต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำโครงร่างการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

ระยะที่ 2 การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured Interview) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับแก้ตามคำแนะนำ

ระยะที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน จำนวน 4 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน จำนวน 3 รูป/คน รวม จำนวน 7 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะลึก (Purposive Sampling)

ระยะที่ 4 ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคใต้ โดยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร จากโรงเรียน คือ แผนดำเนินงานประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของโรงเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 2 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การร่างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ขั้นตอนนี้เป็นการนำองค์ประกอบที่ได้จากระยะที่ 4 ในขั้นตอนที่ 1 ไปสัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ซึ่งเลือกแบบเจาะลึก (Purposive Sampling) เกี่ยวกับโครงสร้าง และองค์ประกอบพร้อมทั้งรายละเอียดรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อประกอบการร่างรูปแบบ

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยใช้การสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ท่าน เป็นการพิจารณาร่างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จากขั้นตอนที่ 2 ระยะที่ 1 ประมวลผลความคิดเห็นและสรุปเป็นรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ ประกอบด้วย 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย โดยการนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาสรุปเป็นรูปแบบ และพัฒนาเป็นแบบสอบถามและปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์โดยใช้เทคนิค IOC เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองใช้(try-out) จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำแบบสอบถามที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 265 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ผล แปรผลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ประกอบในการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง“รูปแบบการสร้างความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาหลักการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในเขตภาคใต้ จะเห็นได้ชัดว่าทุกโรงเรียนมุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เหมือนกัน เพราะมีแนวนโยบายของความเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่ต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมอยู่แล้ว ส่วนคุณธรรม คือ ความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วม นั้น สำหรับกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคใต้ เบื้องต้นนักเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วมที่จะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
2. ความรับผิดชอบต่อบิดามารดา
3. ความรับผิดชอบต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

ความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ โดยจะต้องเน้นให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วม ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วม และเน้นย้ำที่จะให้ปฏิบัติความรับผิดชอบต่อแบบมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและตั้งใจ

จากการสัมภาษณ์ ได้สรุปแนวทางในการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาไว้ 3 แนวทาง คือ 1. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2. การบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอน และ 3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. ผลการสร้างรูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

รูปแบบการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

2.1 องค์ประกอบความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

2.1.1 ความรักผูกพันต่อองค์กร คือการสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

2.1.1.1 มีความรักต่อโรงเรียนและองค์กรของตน

2.1.1.2 สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียนในทางที่ถูกที่ควร

2.1.1.3 มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร

2.1.1.4 การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมองค์กร

2.1.1.5 การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

2.1.1.6 มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียนและของส่วนรวม

2.1.1.7 รักและภูมิใจในโรงเรียนและองค์กรของตน

2.1.1.8 เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับในชุมชนของตน

2.1.1.9 มีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย

2.1.1.10 มีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูต่เวที

2.1.2 ความมีจิตสาธารณะ คือการสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

2.1.2.1 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

2.1.2.2 มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

2.1.2.3 รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร

2.1.2.4 ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมสะอาดสวยงามน่าอยู่อาศัย

2.1.2.5 ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เช่น ช่วยปลูกต้นไม้ ช่วยขุดลอกคู

คลอง

2.1.2.6 ความรับผิดชอบต่อสังคม การมุ่งเน้นที่จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่น หรือ
ส่วนร่วม

2.1.2.7 การปฏิบัติงานส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง

2.1.2.8 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

2.1.2.9 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

2.1.2.10 รักษาสุลักษณะของชุมชน เช่น การทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกำจัดสิ่ง
ปฏิกูลต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.2.11 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ไม่ขีดเขียนทำลายโบราณวัตถุใน
ชุมชน ช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติ

2.1.3 ความมีภาวะผู้นำเยาวชน

2.1.3.1 รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.1.3.2 มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย

2.1.3.3 มีความคิดสร้างสรรค์

2.1.3.4 มีความยุติธรรม

2.1.3.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1.3.6 ความใจกว้าง

2.1.3.7 มีความรู้ความสามารถในการกิจที่จะกระทำ

2.1.4 ความรับผิดชอบ

2.1.4.1 รับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียน คือ ตั้งใจเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นคน
ดี

2.1.4.2 เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์

2.1.4.3 กตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์

2.1.4.4 รักษาความสะอาดของโรงเรียน

2.1.4.5 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว
โรงเรียน และสังคม

2.1.4.6 มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

2.1.4.7 ตั้งใจและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

2.1.4.8 ทำงานด้วยความเพียร พยายาม และ อดทนเพื่อให้งานสำเร็จตาม
เป้าหมาย

2.1.4.9 ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์
ต่าง ๆ

2.1.4.10 รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาสังคม

2.1.5 การทำงานเป็นทีม

2.1.5.1 มีการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน

2.1.5.2 มีการมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่

2.1.5.3 มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย

2.1.5.4 มีการกระจายความเป็นผู้นำ

2.1.5.5 มีการตัดสินใจร่วมกัน

2.1.5.6 มีความรักใคร่ปรองดองกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

2.1.5.7 ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร

2.1.5.8 มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงานมีศักดิ์ศรี

2.1.5.9 มีส่วนร่วมในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

2.1.5.10 รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2.1.5.11 ช่วยตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำผิด

2.2 กิจกรรมการสร้างเสริมความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม

2.2.1 หลักสูตรทางพระพุทธศาสนา

2.2.1.1 ส่งเสริมความรักความผูกพันต่อองค์กรด้วยหลักสูตร “กตัญญู
กตเวที”

2.2.1.2 ส่งเสริมจิตสาธารณะด้วยหลักสูตร “สังคหวัตถุ”

2.2.1.3 ส่งเสริมภาวะผู้นำด้วยหลักสูตร “สปปุริสธรรม”

2.2.1.4 ส่งเสริมความรับผิดชอบด้วยหลักสูตร “ทศ 6”

2.2.1.5 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยหลักสูตร “พละ 4”

2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2.2.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด
ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2.2.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการ
ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน

2.2.2.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้
คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

2.2.2.4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

2.2.2.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

2.2.2.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.2.3.1 กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมนุมผูกผ้าประดับ ชุมนุมสิ่งประดิษฐ์ ชุมนุมเหล่านี้อาจไม่เกี่ยวข้องกับวิชาใด วิชาหนึ่งเพียงวิชาเดียวในชั้นเรียน แต่อาจเกี่ยวข้องในหลายหมวดวิชาด้วยกัน ซึ่งเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและหน้าที่ตลอดจนความต้องการและความสนใจของเด็ก

2.2.3.2 กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษ ประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ค้นหาหรือพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษของตนเอง ซึ่งมักจะไม่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนโดยตรง เช่น กิจกรรมออกค่ายอาสา กิจกรรมโครงการเพื่อชุมชน

2.2.3.3 กิจกรรมที่เป็นการสร้างภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียน กิจกรรมประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรักความผูกพันต่อองค์กร เช่น พาน้องเข้าห้องเรียน ยกย่องเชิดชูศิษย์เก่า สร้างเครือข่าย สมาคมศิษย์เก่า

2.2.3.4 กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจและศีลธรรม กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ ลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ

2.2.3.5 กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ กิจกรรมประเภทนี้ จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันการเข้าร่วมสังคม และการพักผ่อนหย่อนใจ

2.2.3.6 กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านนี้ นับว่ามีความสำคัญในการช่วยให้เด็กมีความสามัคคีและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

และจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ก็มีการยืนยันส่วนประกอบรูปแบบการสร้าง ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามนี้ และเพิ่มรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ

3. ผลการประเมินรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

ผลการประเมินรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า ในด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ผู้เรียนสามารถอ่านออกและอ่านคล่องตามมาตรฐานการอ่านในแต่ละระดับชั้น สามารถเขียนสื่อสารได้ดี รู้จักวางแผนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นตามหลักประชาธิปไตย กล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์ได้อย่างสร้างสรรค์ สืบค้นข้อมูลหรือแสวงหาความรู้จากสื่อ เทคโนโลยีด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนดีไม่ดี สำคัญ มีความจำเป็น รวมทั้งรู้เท่าทันสื่อและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนรู้ตระหนักถึงโทษและพิษของสิ่งเสพติดต่าง ๆ เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีประโยชน์ รักการออกกำลังกาย นักเรียนทุกคนสมความสามารถในการเล่นกีฬาได้อย่างน้อยคนละประเภท ยอมรับในกฎกติกาของกลุ่ม ของสถานศึกษา ของสังคม มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต รวมถึงความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างวัย (โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ, 2560) สามารถเขียนสื่อสารได้ดี รู้จักการวางแผนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีตามหลักประชาธิปไตย กล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์ได้อย่างสร้างสรรค์ สืบค้นข้อมูลหรือแสวงหาความรู้จากสื่อ เทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนดี สำคัญ จำเป็น รวมทั้งรู้เท่าทันสื่อและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนรู้และตระหนักถึงโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติดต่าง ๆ เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด และมีประโยชน์ รักการอ่าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า คุณธรรมคือ ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม นั้น สำหรับกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคใต้ มี 5 องค์ประกอบ คือ “ความรับผิดชอบ” “การทำงานเป็นทีม” “การมีภาวะผู้นำ” การมีจิตสาธารณะ” และ “ความรักองค์กร” โดยมีการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาไว้ 3 แนวทาง คือ “การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา” “การบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอน” และ “การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร” ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีวัด โดยเจ้าอาวาสวัดเป็นผู้รับใบอนุญาต ส่วนหนึ่งมีพระภิกษุเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนอยู่ด้วย มีเป้าหมายหลักคือมุ่ง

จัดการเรียนรู้ควบคู่การเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียน และมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี ความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมนับเป็นคุณธรรมที่ควรส่งเสริมให้สอดคล้องกับคำที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มาเป็นประธานประกอบพิธีเปิดการสัมมนาโรงเรียนการกุศลของวัด ณ โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เมื่อวันศุกร์ที่ 28 สิงหาคม 2552 ที่ผ่านมา "โรงเรียนการกุศลของวัด เป็นโรงเรียนของพระพุทธเจ้า นักเรียนทุกคนจึงเป็นลูกของพระพุทธเจ้ามีพระเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ที่นำคำสอนสู่นักเรียน ยิ่งนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องหลักธรรม นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาใช้มากเท่าไร จะนำมาซึ่งความมั่นคงของสถาบันหลักทั้ง 3 สถาบัน ไม่เฉพาะแต่สถาบันพระพุทธศาสนาเท่านั้น ทำอย่างไรโรงเรียนการกุศลของวัดที่มีอยู่เกือบ 100 แห่ง จะประสานการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้แนวความคิดที่ว่า โรงเรียนการกุศลของวัด เป็นโรงเรียนของพระพุทธเจ้า" (ถวิล อรัญเวศ, 2534)

ผลการสร้างรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 8 ส่วนประกอบคือ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) องค์ประกอบ 5) วิธีการสร้างความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม 6) สิ่งสนับสนุน 7) การวัดประเมินผล และ 8) เงื่อนไขสำคัญการนำรูปแบบไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นส่วนประกอบของรูปแบบนี้มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ เพราะว่าการะบวนการของการสร้างรูปแบบนั้น รูปแบบต้องมีส่วนประกอบ คือ ชื่อรูปแบบ หลักการ และวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาและเหตุผลของการมีรูปแบบ ส่วนองค์ประกอบ และวิธีการ เป็นสิ่งที่เป็นการเฉพาะสำหรับรูปแบบที่สามารถแสดงรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป และเพื่อให้รูปแบบมีกระบวนการครบ ก็มีส่วนประกอบคือ สิ่งสนับสนุน การวัดประเมินผล และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งหากครบส่วนประกอบอย่างนี้ ทำให้ผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้สามารถนำไปใช้ได้สะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของสัถยญาณ งามบรรจง ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วพบว่า รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) ปัจจัยสนับสนุน 6) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ (สัถยญาณ งามบรรจง, 2559)

ผลการประเมินรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ใน 8 ส่วนประกอบมีผลการประเมิน คือระดับความเหมาะสมของรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในเขตภาคใต้ โดยรวม ทั้ง 8 ส่วนประกอบ อยู่ในระดับมาก ระดับ

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในเขตภาคใต้ โดยรวม ทั้ง 8 ส่วนประกอบ อยู่ในระดับมาก และระดับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในเขตภาคใต้ โดยรวม ทั้ง 8 ส่วนประกอบ อยู่ในระดับมาก เหมือนกันหมด ทั้งนี้เพราะการประเมินรูปแบบ โดยการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง คือ ครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงในการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมได้มาให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ เรื่องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินรูปแบบของมาดาส สครีเวนและสตัฟฟรีย์บีม (Maduas, Scriven and Stufflebeam, 1983) ได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบดังนี้ คือ 1) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นลักษณะการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์เป็นลักษณะการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นลักษณะการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและคุณธรรม 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม เป็นลักษณะการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

สรุป

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ในครั้งนี้ ได้องค์ความรู้คือ รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องนักเรียนให้ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการได้แก่ 1) ความรักผูกพันต่อองค์กร 2) ความมีจิตสาธารณะ 3) ความมีภาวะผู้นำเยาวชน 4) ความรับผิดชอบ 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งในการสร้างดังกล่าวต้องประกอบด้วย

1. การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างคุณลักษณะแต่ละอย่าง คือ 1) ความรักผูกพันต่อองค์กร ใช้หลักธรรม “กตัญญูกตเวที” 2) ความมีจิตสาธารณะ ใช้หลักธรรม “สังคหวัตถุ” 3) ความมีภาวะผู้นำเยาวชน ใช้หลักธรรม “สัปปุริสธรรม” 4) ความรับผิดชอบ ใช้หลักธรรม “ทศ 6” 5) การทำงานเป็นทีม ใช้หลักธรรม “พละ 4”

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางคือ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีแนวทางคือ 1) กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม 2) กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษ 3) กิจกรรมที่เป็น

การสร้างภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียน 4) กิจกรรมที่พัฒนาจิตใจและศีลธรรม 5) กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ 6) กิจกรรมทางด้านกีฬา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 ผลจากการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ให้ความเห็นร่วมกันว่าการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม ควรมีองค์ประกอบ 5 อย่างคือ ความรักองค์กร การมีจิตสาธารณะ การมีควมรับผิดชอบ การมีภาวะผู้นำเยาวชน และความสามารถในการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ควรนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคใต้ เพื่อมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนในประเด็นดังกล่าว

1.2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม เป็นไปได้ด้วย 3 วิธีการ คือการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมในหลักสูตร และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารควรมีการประชุมบุคลากรของแต่ละโรงเรียนเพื่อกำหนดวิธีการในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลกับนักเรียนมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

2.2 ควรศึกษาวิจัย รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของผู้เรียนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

2.3 ควรศึกษารูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในสังกัดอื่น ๆ บ้าง

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล อรัญเวศ. (2534). การนำพุทธวิธีในการสอนมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา
รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ. (2560). รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนมัธยมวัดควน
วิเศษมูลนิธิ ปีการศึกษา 2560.
- สุกัญญา งามบรรจง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ทักษะใน ศตวรรษที่ 21. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อุมาพร ตรังคมบัติ. (2552). สร้างวินัยให้กับลูกคุณ. กรุงเทพมหานคร: ชันดำการพิมพ์.
- Maduas, Scriven and Stufflebeam. (1983). Evaluation Model. 399-402.